

Het grootste gelijk van de wereld...

In het vorige nummer van *Mens en Maatschappij* had Sally Wyatt een duidelijke boodschap voor vrouwen: 'Ga niet samenwonen met een man'. Mocht dit onverhoopt tóch gebeuren, dan zou de boodschap kunnen zijn; 'Houd op met werken'.

Deze boodschap wordt de laatste tijd regelmatig naar voren gebracht. Gesteld wordt dat vrouwen groot gelijk hebben als zij ophouden met werken om zich volledig te wijden aan de zorg voor partner en kinderen. Deze opvatting hoort men niet alleen in traditioneel-christelijke kringen, maar ook vanuit een niet verdachte hoek, namelijk de vrouwenbeweging.

De gebruikte argumentatie kent varianten, maar de kern komt op het volgende neer. Vrouwen die ouderschaps- en beroepstaken combineren leiden een slopend bestaan. Ze verkeren voortdurend in een spanningsveld. Ze hebben steeds het gevoel zowel thuis als in hun werk tekort te schieten. De hiermee gepaard gaande stress is nergens goed voor. De relatie met de partner lijdt eronder, de kinderen krijgen te weinig aandacht en voor leuke dingen is helemaal geen tijd meer. De oplossing is logisch: terugtreden van de arbeidsmarkt.

De oplossing is ook typisch Nederlands. Dat wil zeggen, het is een oplossing die vrijwel alleen in Nederland mogelijk is. Nederlandse vrouwen kunnen zich de luxe permitteren om geen baan buitenshuis te hebben. Immers, de economische noodzaak van een tweede inkomen bestaat niet. In tegenstelling tot de meeste andere westerse landen, is in Nederland het inkomen van één persoon toereikend om een volledig gezin te onderhouden. Hier hebben vrouwen de vrijheid om te kiezen of ze wel of niet buitenshuis gaan werken. Deze vrijheid is er elders nauwelijks.

Nederlandse vrouwen maken dankbaar gebruik van de vrijheid om te kiezen voor niet werken. Bekend is dat de arbeidsmarktparticipatie van Nederlandse vrouwen, ondanks de forse stijging in de afgelopen decennia, nog steeds tot de

laagste van West Europa behoort. Verder is het zo dat Nederlandse vrouwen vaker dan elders deeltijdbanen accepteren.

Opgemerkt moet worden dat het Nederlandse vrouwen niet gemakkelijk ge-
maakt wordt om buitenshuis te werken. De barrières zijn bekend: kostwinnen-
regelingen in de belastingen en sociale zekerheid, een groot tekort aan betaal-
bare en betrouwbare kinderopvang, winkelsluitingstijden die niet afgestemd
zijn op mensen die in kantooruren werken, enzovoort. Dergelijke barrières be-
staan ook in het buitenland, maar over het algemeen zijn de condities voor bui-
tenshuis werkende vrouwen in de meeste andere westerse landen gunstiger.

Naast institutionele beperkingen, is er nog een andere reden waarom de af-
weging werken/niet werken vaak in het voordeel van de laatste beslist wordt.
Het soort werk waarvoor de meeste vrouwen in aanmerking komen, is niet aan-
trekkelijk. Vanwege hun opleiding zijn zij als regel aangewezen op oninter-
essant werk met weinig ontplooiingsmogelijkheden. Het bereikte opleidingsni-
veau van meisjes mag dan in de afgelopen decennia steeds gestegen zijn, nog
altijd is het zo dat de meesten een vakkenpakket hebben gekozen waarmee ze
weinig mogelijkheden hebben op de arbeidsmarkt. Verder is het zo dat het eco-
nomisch rendement van een opleiding voor vrouwen minder is dan voor man-
nen: met dezelfde opleiding en achtergrond komen ze gemiddeld minder ver.

Aldus levert het buitenshuis werkzaam zijn de meeste vrouwen weinig cre-
dits op: onzekere arbeidscondities, beperkte toekomstmogelijkheden en een
laag inkomen (waarvan een niet gering deel naar kinderopvang gaat). Boven-
dien vergt het werken aanzienlijke inspanningen: eindeloos geregeld om het
huishouden en het gezin draaiende te houden. Gegeven deze omstandigheden
is het geen wonder dat veel vrouwen kiezen voor het eigen baas zijn thuis. E-
igen baas zijn betekent: alle tijd voor de kinderen en volop gelegenheid op so-
ciale contacten te onderhouden en om liefhebberijen uit te oefenen. Kortom:
een prettig bestaan.

Waarom komt de zorg voor het huishouden en het gezin primair bij de vrou-
wen te liggen en niet bij de mannen? Weer moeten we naar de opleiding kijken.
Meisjes hebben, wat betreft het bereikte opleidingsniveau, hun achterstand op
jongens ingehaald. Er blijft echter een verschil tussen meisjes en jongens naar
de mate waarin de gevolgde opleiding perspectieven biedt op de arbeidsmarkt.
Jongens hebben over het algemeen meer en betere mogelijkheden. Uit een oog-
punt van efficiëntie is het verstandiger dat degene met de beste papieren de kost
verdient en dat de ander de verzorgende taken op zich neemt.

Het voorafgaande tekent de paradoxale situatie waarin Nederlandse vrouwen
zich bevinden. Enerzijds hebben ze een relaxed bestaan: ze behoeven niet te
werken en kunnen hun tijd naar eigen believen indelen en vullen. Om deze vrij-
heid worden ze door hun buitenlandse zusters benijd. Buitenshuis werken mag

iteraard wel, maar dan moeten deze vrouwen zelf (eventueel samen met hun partners) de verantwoordelijkheid dragen voor de gevolgen.

Anderzijds blijven Nederlandse vrouwen tweederangs burgers: voor het merendeel zijn ze economisch onzelfstandig, voor hun inkomen afhankelijk van een partner of van de Staat. Om dit gebrek aan zelfstandigheid zijn ze juist te klagen. Pogingen om de economische zelfstandigheid van vrouwen te verbeteren zullen in de huidige omstandigheden echter weinig effect sorteren. Zolang het om financiële redenen niet nodig is en zolang de opleiding eenzijdig blijft en minder oplevert dan bij mannen het geval is, hebben Nederlandse vrouwen groot gelijk om niet buitenshuis werkzaam te zijn.

Pearl Dykstra